

Sygn. akt III UK 54/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania A. J.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o emeryturę pomostową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 sierpnia 2020 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 sierpnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzjami z 6 listopada 2015 r. i z 15 grudnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił A. J. prawa do emerytury pomostowej.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 20 października 2017 r., sygn. akt V U [...], zmienił zaskarżone decyzje, przyznając wnioskodawcy prawo do emerytury pomostowej od 1 grudnia 2015 r.

Sąd ustalił, że wnioskodawca, urodzony 5 listopada 1955 r., stosunek pracy rozwiązał 30 listopada 2015 r. Na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał 23 lata, 7 miesięcy i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych, z czego organ rentowy zaliczył mu okres 20 lat, 1 miesiąca i 20 dni jako okres pracy w warunkach szczególnych. Od 22 listopada 2004 r. do 3 września 2014 r. wnioskodawca został zatrudniony w Przedsiębiorstwie [...] sp. z o.o. w L. na stanowisku ślusarza-mechanika pod ziemią, a faktycznie był brygadzystą. Przed rozpoczęciem prac przez brygadę kierowaną przez wnioskodawcę do obowiązków wnioskodawcy należał odbiór wyrobiska po odstrzale. Czynności te wykonywane były przez wnioskodawcę razem ze sztygarem zmianowym. Po uzyskaniu prawidłowych rozmiarów wyrobiska (12,3 m długości i 6 m szerokości), brygada kierowana przez wnioskodawcę zabezpieczała pracujące taśmy i następował odstrzał w górę na wysokość 4 m nad podajnikami taśmowymi stanowiącymi miejsce zainstalowania lejów zsypowych i krat. Otwór w skale był głęboki na 1,8 m, szerokości 3,2 m x 3,2 m. Najpierw brygada spuszczała na dno leja krzyżak, który musiał być przyspawany do leja; do krzyżaka następnie przyspawywane były 4 tzw. oczka, czyli elementy stalowe o wadze 1,5 tony każdy. Cała konstrukcja ważyła około 40 ton. Długość kraty zsypowej miała 11 m, a szerokość 2,8 m i budowana była na wysokości 4 m nad pracującymi taśmami podajnikowymi. Krata zsypowa i lej są to pierwsze urządzenia do rozdrabniania urobku miedzi. Na kracie montowane były urządzenia do rozdrabniania urobku. W brygadzie wnioskodawca był jedynym spawaczem. Odpowiedzialny był przede wszystkim za prace spawalnicze (spawanie łukowe, spawanie elektrodą) przy montowaniu krat, jak również prace spawalnicze przy przenośnikach taśmowych oraz przy budowie, montażu lejów zsypowych. Wnioskodawca wykonywał również prace przy szczepianiu elementów dozowników elektrodą elektryczną oraz przy montażu młotów hydraulicznych firmy „R.” we wnękach o kubaturze 3 x 3m z utrudnioną wentylacją. Prace wykonywane były „w zużytym prądzie powietrza”, tj. powietrzu zanieczyszczonym spalinami, posiadającym dużą wilgotność i temperaturę (dochodząca do 32° C). Na tym

samym stanowisku, wykonując te same obowiązki, wnioskodawca pracował również w firmie PPHU [...] w okresie od 11 września 2014 r. do 30 listopada 2015 r. Praca wnioskodawcy w obu zakładach odbywała się w systemie 4-zmianowych lub 3-zmianowym, po 8 godzin dziennie. Decyzją z 19 kwietnia 2017 r. ZUS przyjął, że wnioskodawca do 1 października 1999 r. wykazał staż w warunkach szczególnych w wymiarze 20 lat, 1 miesiąca i 20 dni.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd uznał, że odwołanie jest uzasadnione. Sąd wskazał, że w związku z decyzją ZUS-u z 19 kwietnia 2017 r. poza sporem pozostawała kwestia posiadania przez wnioskodawcę stażu pracy w szczególnych warunkach do 31 grudnia 1998 r. w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924). Stwierdził, że wykaz prac w szczególnych warunkach określa Załącznik nr 1 do powyższej ustawy, a w pkt. 28 tego wykazu wyszczególniono prace bezpośrednio przy spawaniu łukowym lub cięciu termicznym w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.), natomiast w pkt. 29 określono prace bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.). Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności akt osobowych wnioskodawcy, zeznań świadków oraz opinii biegłego, Sąd uznał, że wnioskodawca przez cały sporny okres, tj. od 31 grudnia 2008 r. do 3 września 2014 r. oraz od 11 września 2014 r. do 30 listopada 2015 r., wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt. 28 i 29 załącznika nr 1 do ustawy z o emeryturach pomostowych. Wnioskodawca wykonywał głównie prace spawalnicze, rzadko prace montażowe. Prace spawalnicze i ślusarskie były elementami prac montażowych. W ocenie Sądu, nawet gdyby uznać, że wnioskodawca wykonywał jakieś prace ślusarskie, to przyjąć należało, że montaż polegał właśnie na czynnościach ślusarskich (np. szczepianie elektrodami elektrycznymi), a także spawalniczych. W ocenie Sądu, okoliczność, że pracodawcy wnioskodawcy nie zgłosili do ZUS-u wykonywania przez niego prac w szczególnych warunkach, zgodnie z art. 38 ustawy o emeryturach pomostowych i nie opłacali składki na Fundusz Emerytur Pomostowych, nie ma znaczenia dla

rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ o prawie wnioskodawcy do emerytury pomostowej decydowały faktycznie przez niego wykonywane obowiązki po 31 grudnia 2008 r.

Sąd Apelacyjny w [...], w wyniku apelacji organu rentowego, wyrokiem z dnia 23 sierpnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...], zmienił zaskarżony wyrok, w ten sposób, że oddalił odwołanie (pkt 1), nie obciążając wnioskodawcy kosztami postępowania (pkt 2).

Sąd Apelacyjny wskazał, że spór został organiczny jedynie do udowodnienia przez wnioskodawcę wykonywania pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych po 31 grudnia 2008 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji błędnie zakwalifikował ten okres zatrudnienia wnioskodawcy jako okres pracy w warunkach szczególnych, choć prawidłowo ustalił zakres jego czynności pracowniczych i charakter pracy w dwóch spornych okresach po 2008 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wnioskodawca nie wykonywał prac spawalniczych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, bo obok tych obowiązków świadczył także prace montażowe, demontażowe, transportowe i ślusarskie, które zajmowały mu z dużym prawdopodobieństwem więcej czasu niż spawanie elementów konstrukcyjnych. Nie da się stwierdzić, ile czasu zajmowały mu poszczególne czynności, jednak z całą pewnością nie można uznać, aby czynności inne niż spawanie stanowiły jedynie niewielki ułamek pracy wnioskodawcy a ustawa o emeryturach pomostowych w art. 3 ust. 4 wyraźnie stanowi, że za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1. Wyklucza to możliwość zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu pracy wykonywanego na stanowisku łączonym, w którym pracownik tylko w niepełnym wymiarze czasu pracy świadczył prace w warunkach szczególnych. Ponadto czynności spawalnicze nie były przez wnioskodawcę wykonywane w warunkach opisanych w Załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod poz. 28, czyli w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.). W ocenie Sądu, chodniki i szyby kopalniane nie należą do pomieszczeń o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją. Mają one przekrój od kilku do

kilkunastu metrów. Panuje w nich dobra wentylacja, gdyż od tego zależy w ogóle możliwość pracy pod ziemią. Oczywiście podwójne dna statków, zbiorniki i rury zostały w poz. 28 wskazane przez ustawodawcę jedynie przykładowo, jako te pomieszczenia, w których praca spawacza jest uznawana za pracę w warunkach szczególnych, niemniej jednak obrazują one, w jak małych wnętrzach praca spawacza staje się znacznie uciążliwa dla pracownika, by zakwalifikować ją do pracy w warunkach szczególnych. Odnosząc się do opinii biegłego, na której opart swoje rozstrzygnięcie Sąd pierwszej instancji, to w ocenie Sądu Apelacyjnego powieliła ona charakterystykę stanowiska pracy i rodzaj wykonywanych przez wnioskodawcę czynności prezentowane przez wiarygodnych świadków, będących bliskimi bądź dalszymi współpracownikami ubezpieczonego. Biegły nie wyjaśnił, dlaczego pomieszczenia kopalniane uznał za przestrzenie o małej kubaturze takie jak zbiorniki, rury, dna statków. Ponadto, nawet gdyby część prac spawalniczych wnioskodawcy, jak montaż młotów R. i spawanie wykonywane w lejach zsypowych, uznać za wykonywane w bardzo małych pomieszczeniach, to prace te stanowiłyby jedynie niewielki wycinek wszystkich prac konstrukcyjnych i montażowych, jakie wykonywał wnioskodawca. W ocenie Sądu Apelacyjnego, opinia biegłego nie jest przydatna w sprawie, gdyż jest ogólnikowa, nieprecyzyjna, niewłaściwie uzasadniona. Pozwoliło to Sądowi Apelacyjnemu na uznanie, że wnioskodawca nie spełnił wymogu wskazanego w art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych, gdyż po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Wnioskodawca nie spełnia także warunków do emerytury pomostowej wskazanych w art. 49 omawianej ustawy, który stanowi, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] wnioskodawca zaskarżył w całości. Zarzucono naruszenie: (a) art. 235 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c., przez

ustalenie odmiennego od Sądu pierwszej instancji stanu faktycznego jedynie na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd pierwszej instancji, z naruszeniem zasady bezpośredniości, i pominięcie przy tym dowodu z opinii biegłego z zakresu górnictwa przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji oraz zeznań świadków M. M., R. S., X. Y. w całości oraz częściowo zeznań świadków M. C., J. G. i T. K., co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, albowiem dowody te w sposób jednoznaczny wskazywały, że w spornym okresie wnioskodawca wykonywał prace spawalnicze w pełnym wymiarze czasu pracy w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją, co stanowiło pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych;

(b) art. 232 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. i 286 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., przez niedopuszczenie z urzędu dodatkowej opinii biegłego, który ustosunkowałby się do wątpliwości Sądu drugiej instancji „w zakresie precyzyjności i dodatkowego uzasadnienia opinii”, skoro Sąd uznał sporządzoną w sprawie opinię za nieprzydatną z uwagi na jej ogólnikowość, nieprecyzyjność, niewłaściwe uzasadnienie i rozstrzygnął sporną okoliczność w sposób wkraczający w zakres wiadomości specjalnych i uznał, że pomieszczenia kopalni nie są pomieszczeniami o bardzo małej kubaturze według własnego uznania,

c) art. 328 § 2 k.p.c., przez brak wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie z uzasadnienia Sądu drugiej instancji brak jest wyjaśnienia, dlaczego Sąd drugiej instancji całkowicie pominął dowód z zeznań świadków M. M., R. S. i X. Y., podczas gdy z zeznań tych świadków w sposób jednoznaczny wynika, iż wnioskodawca w spornym okresie świadczył pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych i na tej podstawie Sąd pierwszej instancji ustalił stan faktyczny w sprawie.

Skarżący wskazał, że konsekwencją powyższego naruszenia jest naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, z uwzględnieniem art. 5-12, przez uznanie, że wnioskodawcy nie przysługuje prawo do emerytury pomostowej, podczas gdy prawidłowe zastosowanie przepisów postępowania cywilnego doprowadziłoby do ustalenia, że wnioskodawca przez cały sporny okres, tj. od 31 grudnia 2008 r. do 3 września 2014 r. oraz od 11 września

2014 r. do 30 listopada 2015 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt. 28 i 29 Załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie apelacji organu rentowego w całości i zasądzenie na rzecz wnioskodawcy od organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania kasacyjnego według norm przypisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarabkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. W związku z tym nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika (por.

między innymi wyroki: z 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 81; z 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328; z 6 września 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; z 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z 13 listopada 2008 r., II UK 88/08, niepublikowany; z 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022). Od przedstawionej reguły istnieje odstępstwo. Dotyczy sytuacji, gdy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; z 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022 oraz z 11 marca 2009 r., II UK 243/08, LEX nr 550990 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo).

W niniejszej sprawie spór dotyczy okresu pracy po 31 grudnia 2008 r. (do 3 września 2014 r.) w Przedsiębiorstwie [...] Sp. z o.o. w L. oraz od dnia 11 września 2014 r. do 30 listopada 2015 r. w PPHU [...] na stanowisku ślusarza-mechanika pod ziemią (faktycznie na stanowisku brygadzysty). Według Sądu pierwszej instancji, praca na tym stanowisku była pracą wymienioną w Załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod poz. 28 – „Prace bezpośrednio przy spawaniu łukowym lub cięciu termicznym w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.)” i pod poz. 29 – „Prace bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.)”. Sąd drugiej instancji oceny tej nie podzielił, przy czym w swoich rozważaniach pominął milczeniem czynności określone jako montażowe, które zarówno Sąd pierwszej instancji, jak i skarżący kwalifikują pod poz. 29 Załącznika nr 1. Brak zatem w uzasadnieniu Sądu drugiej instancji oceny wszystkich prac wykonywanych przez skarżącego w spornym okresie.

Uzasadniony jest zatem zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (powinno być w związku z art. 391 § 1 k.p.c.). Z uzasadnienia Sądu drugiej instancji nie wynika, dlaczego skoncentrował się jedynie na pracach spawalniczych, niejako *a priori* uznając, że pozostałe czynności nie mogą być kwalifikowane jako praca w warunkach szczególnych. Należy przypomnieć, że naruszenie art. 328 § 2 k.p.c.

(w związku z art. 391 § 1 k.p.c.) z reguły nie ma wpływu na treść wyroku, gdyż uzasadnienie sporządzane jest dopiero po jego wydaniu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 lipca 1998 r., I PKN 220/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 482; z dnia 9 lipca 1998 r., I PKN 234/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 487; z dnia 7 kwietnia 1999 r., I PKN 653/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 427 oraz z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352). Wyjątkowo jednak, niezgodne z art. 328 § 2 k.p.c. sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji, może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, gdy uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, LEX nr 109420 oraz z dnia 15 lipca 2011 r., I UK 325/10, LEX nr 949020) albo nie pozwala na jego kontrolę kasacyjną (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, LEX nr 78271; z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 67/11, LEX nr 970061). Podobny pogląd Sąd Najwyższy wyraził w motywach w wyroku z dnia 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10 (LEX nr 950715), wywodząc, że przez sporządzenie uzasadnienia nieodpowiadającego warunkom, jakie stawia wymieniony przepis, może wyjątkowo wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Ma to jednak miejsce wówczas, gdy skutek uchybienia konkretnym wymaganiom określonym w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej, czyli gdy stwierdzone wady mogły mieć szczególnie negatywny wpływ na wynik sprawy. Taka sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie z przyczyn podanych wyżej.

Rację ma też skarżący, że sąd drugiej instancji nie może zastąpić biegłego w kwestii wymagającej wiadomości specjalnych i zająć własne, odmienne stanowisko (por. m.in. wyroki z dnia 30 listopada 1999 r., OSNAPiUS 2001 nr 6, poz. 204; z dnia 31 stycznia 2008 r., II CSK 408/07, LEX nr 960504; z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CSK 243/12, LEX nr 1353200; z dnia 16 stycznia 2014 r., IV CSK 219/13, LEX nr 1460980; z dnia 24 czerwca 2015 r., I UK 345/14, LEX nr 1771399; z dnia 18 kwietnia 2018 r., IV CSK 197/17, LEX nr 2540108i postanowienie z dnia 19 sierpnia 2009 r., III CSK 7/09, LEX nr 533130). O ile więc okazałoby się, że prace spawalnicze i montażowe wypełniały skarżącemu dobową normę czasu pracy, konieczne byłoby wyjaśnienie, na jakie czynniki determinowane procesami

technologicznymi był on narażony w trakcie ich wykonywania i czy odpowiadały one czynnikom ryzyka wymienionym art. 3 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Choć miejscem pracy wnioskodawcy były chodniki i szyby kopalniane, to okoliczność ta nie przesądza spornej kwestii, gdyż może się okazać, że uwarunkowania konkretnych miejsc wykonywanych czynności (Sąd pierwszej instancji wskazał np. na pracę we wnękach o kubaturze 3 x 3m z utrudnioną wentylacją, a nie tylko w lejach zsypowych) odpowiadają wskazanym czynnikom ryzyka. Stąd wyjaśnienie tej kwestii wymagało bardziej jednoznacznych ustaleń (ustalenia Sądu pierwszej instancji są nieprecyzyjne) co do umiejscowienia wykonywanych prac uznanych za spawalnicze i montażowe i poddania ich ocenie biegłego w przedstawionym kontekście.

Tak więc potwierdził się zarzut naruszenia art. 232 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. i 286 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Odnosnie do zarzutu naruszenia art. 235 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy przyjmował, że sąd drugiej instancji nie może zmienić ustaleń faktycznych stanowiących podstawę wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji, bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne, samodzielne ustalenia między innymi w wyroku z dnia 19 grudnia 1996 r., I PKN 44/96 (OSNAPiUS 1997 nr 15, poz. 272); orzeczeniu z dnia 20 stycznia 1998 r., II UKN 451/97 (niepubl.); postanowieniu z dnia 14 lipca 1998 r., III CKN 579/97 (LEX nr 50642) oraz przede wszystkim w wyroku z dnia 26 stycznia 1998 r., III CKN 334/97 (OSNC 1998 nr 9, poz. 145). Odmienny pogląd Sąd Najwyższy wyraził w wyroku z dnia 4 września 1997 r., II UKN 210/97 (OSNAPiUS 1998 nr 12, poz. 373), w którym przyjął, że z art. 382 k.p.c. nie wynika obowiązek przeprowadzenia przez sąd drugiej instancji dodatkowego postępowania dowodowego w celu dokonania samodzielnych ustaleń faktycznych; podobnie w postanowieniu z dnia 23 kwietnia 1998 r., I CKN 622/97 (LEX nr 518099); w wyroku z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98 (OSNC 1999 nr 4, poz. 83); w postanowieniu z dnia 22 lipca 1998 r., II CKN 831/97 (LEX nr 519907). Ostatecznie w uchwale składu siedmiu sędziów Izby Cywilnej z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999 nr 7–8, poz. 124), mającej moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy przyjął, że sąd drugiej instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące

podstawę wydania wyroku sądu pierwszej instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania. W niniejszej sprawie Sąd Najwyższy takich szczególnych okoliczności nie dostrzega.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[aw]